

REGIONÁLIS HANGSÚLYOK ÉS FELADATOK A MAGYAR–MAGYAR EGYÜTTMŰKÖDÉSSEN

SÁTORALJAÚJHELY, 2009. JANUÁR 15.

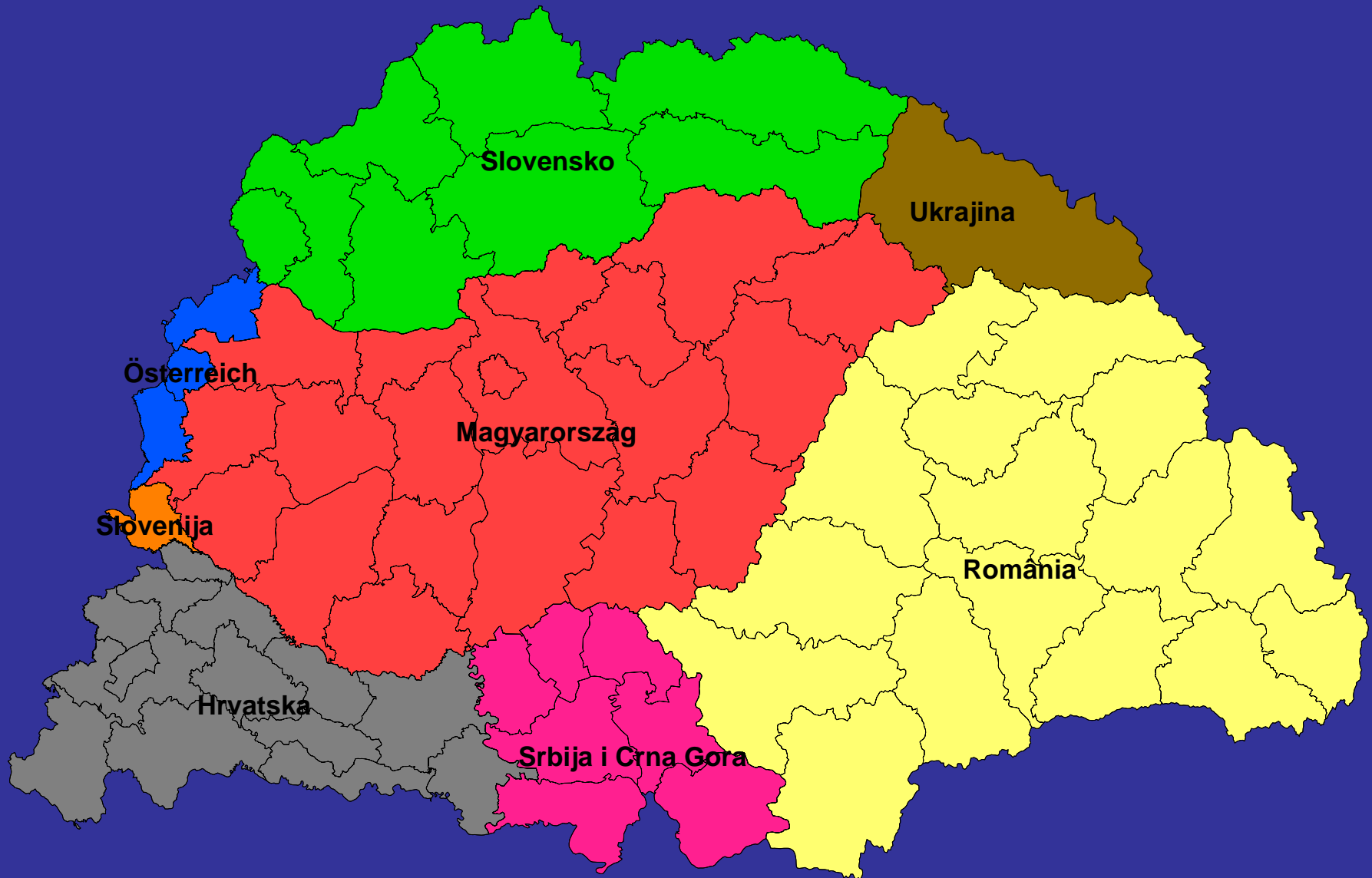
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
ETNIKAI-NEMZETI KISEBBSÉGGKUTATÓ INTÉZET

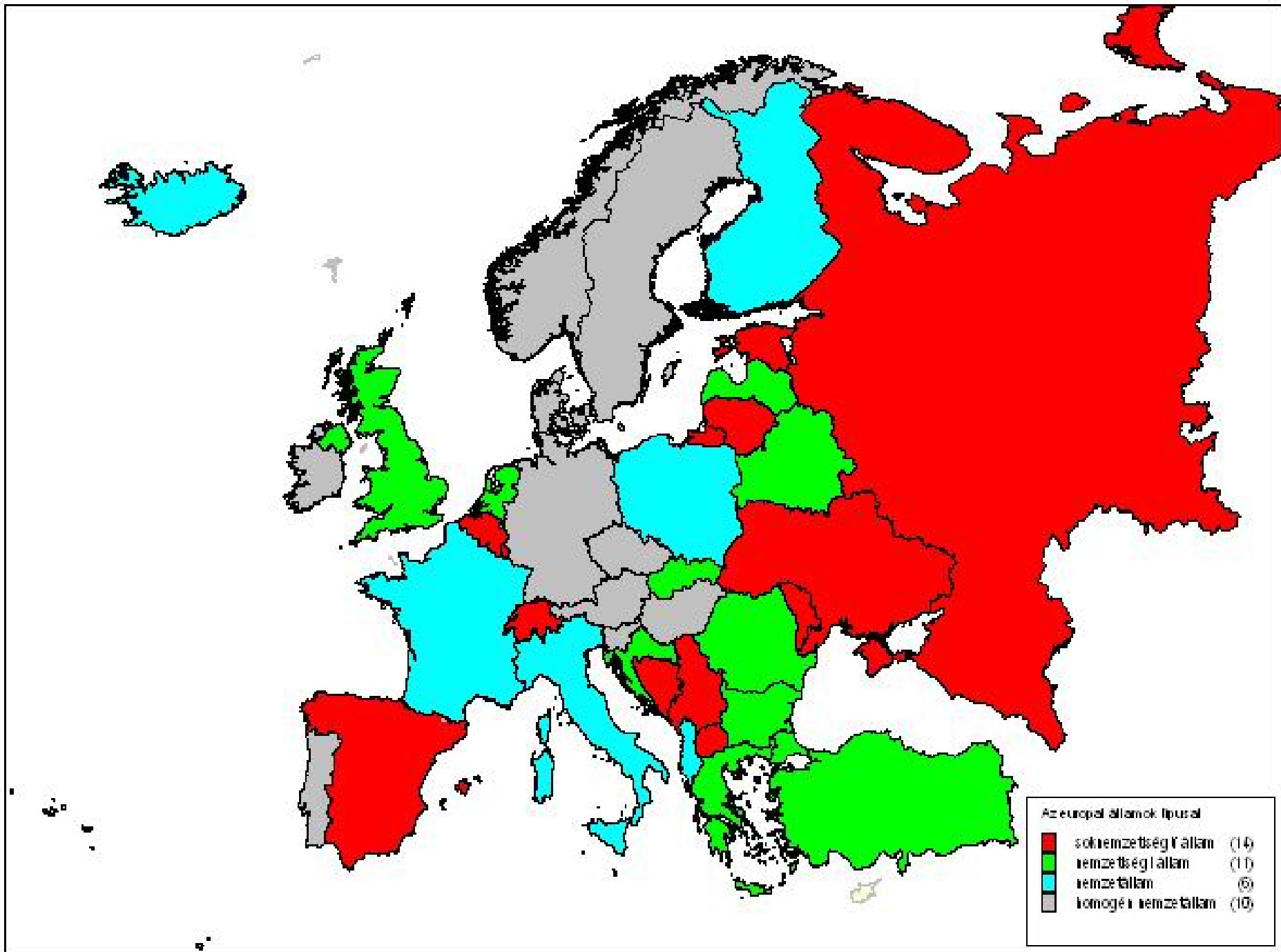
Húsz év mérlege 1989-2009

- A magyarországi kisebbségpolitika, nemzetpolitika, a kisebbségi magyar politika civil, oktatási, tudományos, művészeti szféra, a magyar-magyar kapcsolatrendszer újrateremtése, intézményesítése
- Az autonómiakoncepciók rögzítése, a közalapítványi rendszer, a státustörvény, a MÁÉRT, a KMKF működése
- A magyar kisebbségi közösségépítés jogi háttérének biztosítása,
- A regionalizációs folyamatok és az uniós csatlakozás által kínált lehetőségek felmérése

Magyarország és a szomszéd államok, régiók

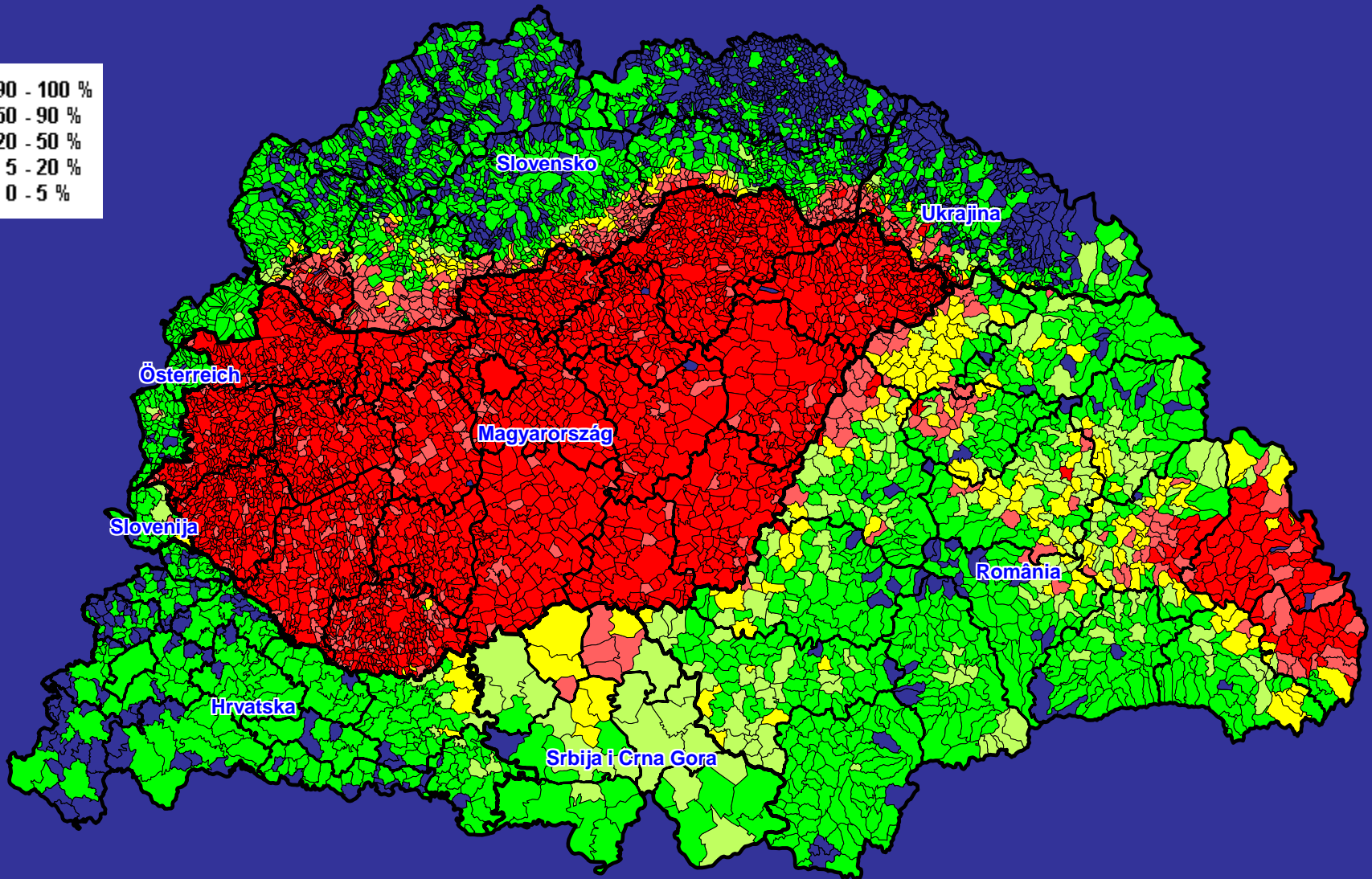
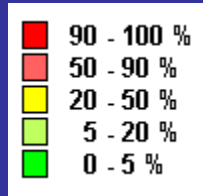

Nemzetállami szomszédság

- Deklaráltan „homogén” nemzetállam (Csehország, Lengyelország): egyéni és nyelvi jogok
- Deklarált nemzetállam (Szlovákia, Románia, Bulgária): nagyobb lélekszámú kisebbségek érvényesítik jogaikat
- Kisebbségbarát állam (Magyarország, Szlovénia, Horvátország, Szerbia): kollektív jogok, lokális, kulturális, regionális autonómiaformák
- Etnopolitikai értelemben plurális állam (Bosznia-Hercegovina): kantonizáció, föderatív struktúra

Magyarok aránya a Kárpát-medencében

Kisebbségi magyar közösségek és Magyarország kapcsolatrendszere

- Az alapszerződések alapelveinek továbbfejlesztése az uniós keretek közt a közös fejlesztések, az összehangolt etnopolitikai programok, integrált kulturális, oktatási programok beindítását jelenti
- Akadálytalanná vált és folyamatosan bővülő gazdasági együttműködések mintájára hasonló oktatási, kulturális kooperáció
- Az egymás területi szuverenitásának tiszteletén alapuló közös regionális fejlesztési dimenzió a bilaterális és a visegrádi, nyugat-balkáni kapcsolatrendszerekben
- A kisebbségek védelme, közösségépítése és az általuk lakott területek fejlesztése

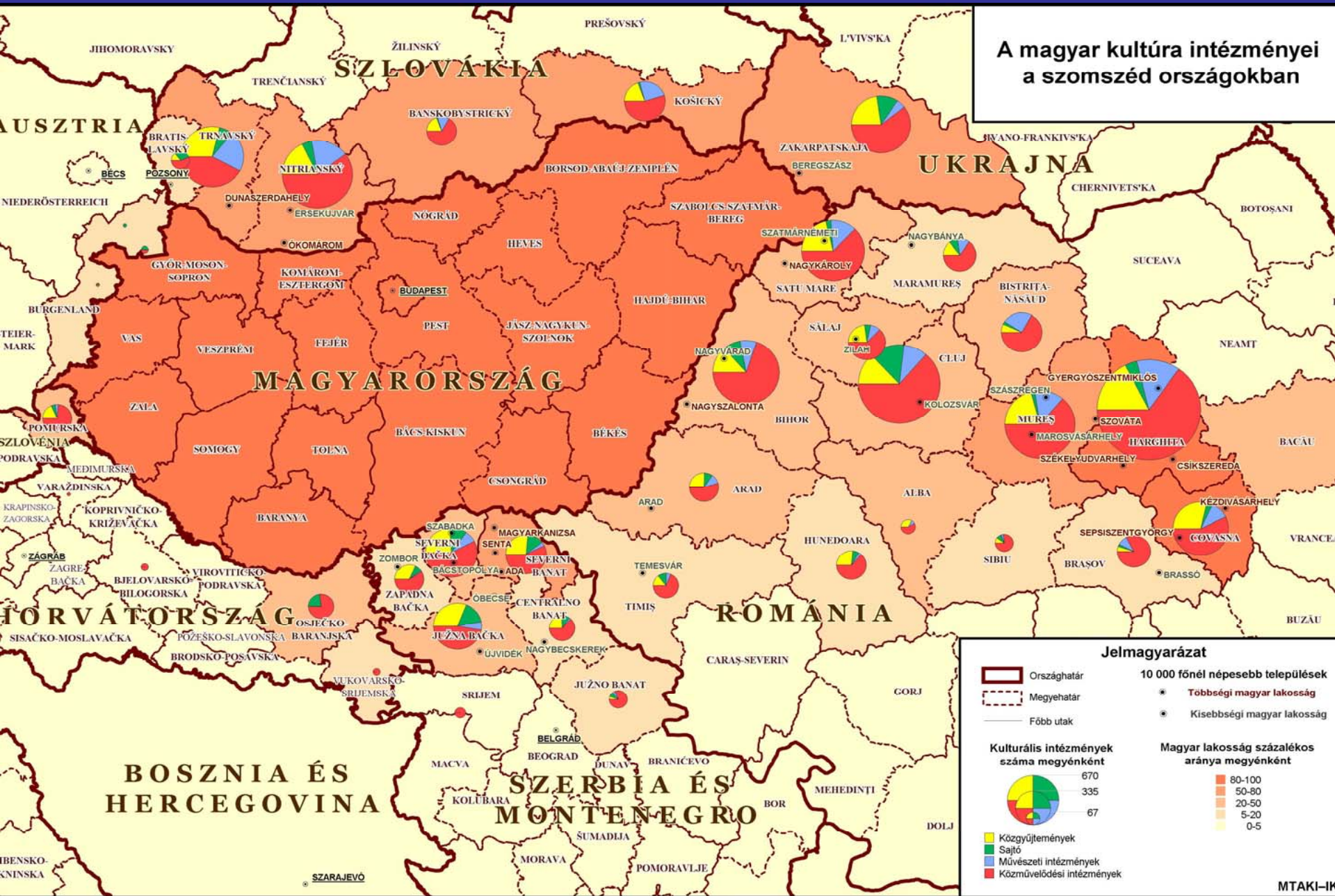

A „triadikus nexus” és az uniós feltételrendszer

- Domicil állam, anyaország és kisebbségi közösség dinamikus kapcsolatrendszerében a kisebbségi közösségek által lakott régiók különös szerepet játszanak
- Az európai integrációs folyamat és az Unión belüli érkedazonosság a nemzetállamok etnopolitikájának folyamatos átalakítását igényli: regionalizáció, szubszidiaritás, partneri kapcsolatok fejlesztése
- Feltétele vagy következménye a kelet-közép-európai országokban a kisebbségek közösségi létezésének, közösségi jogainak elismerése a nemzetállamok Unión belüli minőségi átalakulásának, pluralizálódásának?
- Magyarország a szomszéd államok magyarok által is lakott területein a szomszéd országokkal közös kulturális, gazdasági, infrastrukturális, agrár- és környezetvédelmi fejlesztéseket szorgalmaz.

A magyar kultúra intézményei a kisebbségi régiókban

Regionalitás négy megközelítésben

- **Decentralizáció: a lokális és regionális tényezők emancipációja**
- **Többközpontúság: a regionális csoportok helye, súlya az állami, nemzeti közösségben**
- **Politikai, etnikai, gazdasági határhelyzetek: perifériák lázadása vagy a komparatív előnyök kihasználása**
- **A „regionális” és a „nemzeti” tényező viszonya – a térségi kötődések helye identitásban, együvé tartozásban**

Regionális önértelmezések, stratégiák

- A kisebbségi közösségfejlesztésben a lokális szintet meghaladó, regionális kapcsolatok kiépítése és működtetése, együttműködési felületek, közös fejlesztési stratégiák kialakítása, a kisebbségi régiók multietnikus sajátosságainak figyelembevételével
- Határokon átnyúló közös kulturális nagyrégiók lehetősége Kárpátalja, Ungvidék és Felső-Bodrogköz, illetve Partium és az Észak-Alföldi Régió oktatási, kulturális, turisztikai önképe, fejlesztési stratégiája
- A Délvidék (Bácska, Szerémség, Bánság) és a Dél-Alföldi Régió kapcsolatrendszerének intézményesítése
- Csallóköz és az Észak-Dunántúli Régió illetve Nógrád, Gömör és Észak-magyarországi Régió válságkezelési együttműködése
- Székelyföld, a Körös-vidék, Mezőség és a többi szórványrégió diverzifikált kapcsolatrendszer

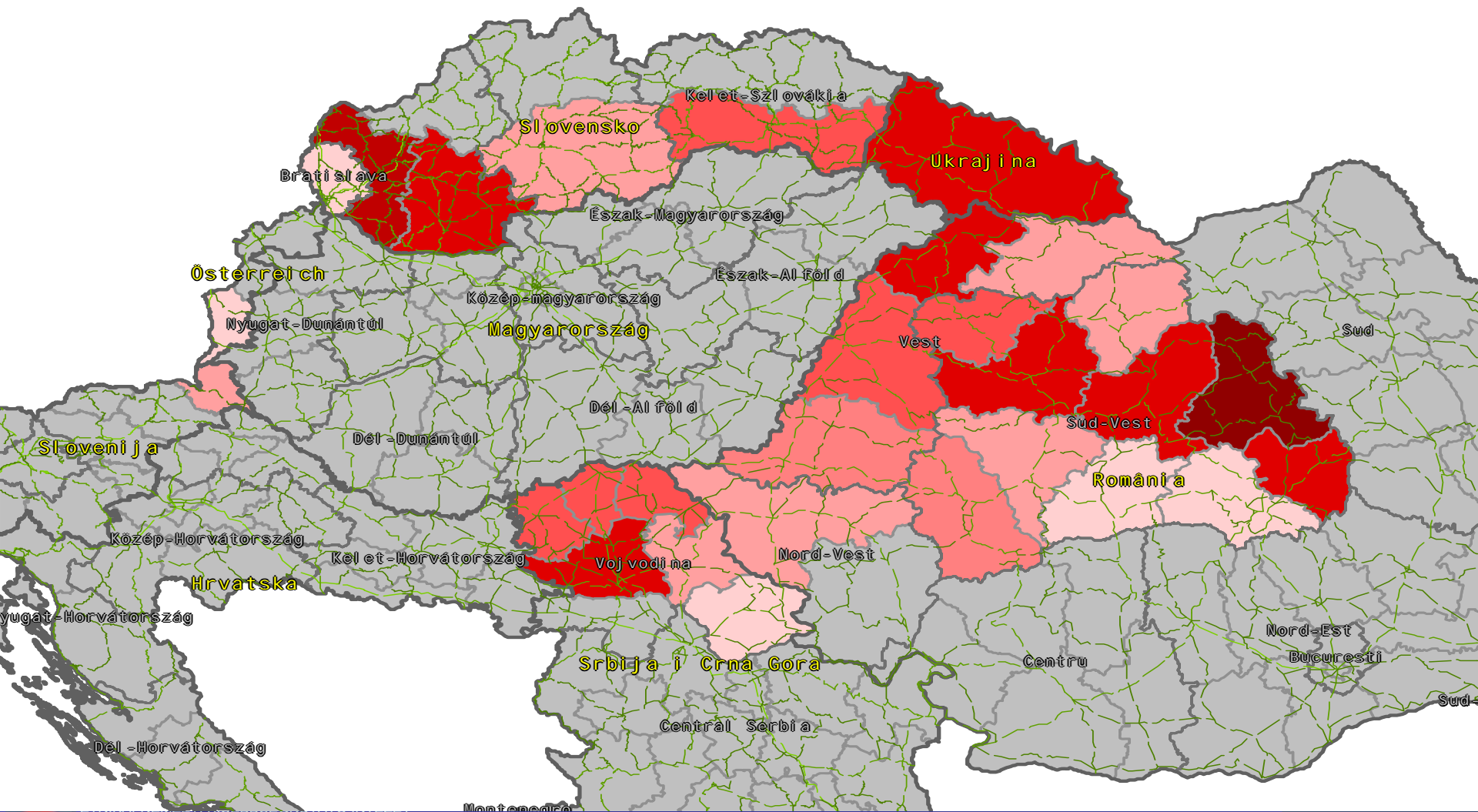

Regionális hangsúlyok

- Térségi egyensúlytalanságok, kimaradó és lemaradó kistérségek, perifériák
- Térségi adottságok figyelmen kívül hagyása
- Hátrányos térségek további periferizálódása
- A határmentiség előnyeinek nehéz érvényesíthetősége
- A kisebbségi közösségépítés hiányzó térségi, regionális programjai, eszközei és megvalósítási tervei
- A közigazgatásilag megosztott régiók közös programjainak késlekedése
- Az eurorégiók tanulságai
- A HTMH és a szülőföld-koncepciók centralizált megközelítéseiben elsikkadó regionalitás újragondolása
-

Kisebbségi magyar kulturális, közművelődési intézmények megyénként

Regionális feladatok

- A határon átnyúló kapcsolatok értelme és előnyei: a regionális, nemzetközi pozíciók erősítése, a periféria helyzet leküzdése, a közös fellépés lehetősége mellett a hármás nexus kiegyensúlyozott, alulról is építkező működtetése
- Az integrált intézményfejlesztés és intézmény-felhasználás lehetőségei a munkaerő-piaci együttműködésben, az oktatásban, kultúrában, egészségügyben, infrastrukturális fejlesztésben, sajtó- és digitális projekteken
- A régiók saját arculatának újraforgalmazásában a vízfejként ható fővárosokkal szembeni érdekvédelemben

Regionális feladatok

- A kisebbségi magyarok térbeli adottságai: vegyes települtség, „elsodort városok”, közigazgatásilag megosztott, feldarabolt térségek, kompakt szigetek, szórványrégiók
- A regionalitás újraértelmezése a kisebbségi önértelmezésben határmenti, kompakt, vegyes, szórványrégiókban a multietnikus jellegzetességek következményeinek tudatosítása
A közigazgatásilag megszervezett és a virtuális magyar régiók, történeti kistérség vagy új terek, városi agglomeráció, urbanizált vagy rurális tér, közigazgatási egység vagy virtuális régió, nyelvsziget
- A kistérségi kapcsolathálóak működőképessége, az intézményhálózat kiépültsége éppúgy meghatározó tényező, mint a tájtörténeti tradíció
- Határon átnyúló régiók szerveződése az eddigieknél nagyobb súllyal szerepeljen a szomszédság- és nemzetpolitikában

Nemzetállamok az Unió keleti peremén

Záró kérdések, gondolatok

- Van-e más, hatékonyabb, konfliktusmentesebb politikai koncepciója a kisebbségi közösségépítésnek, a magyar-magyar kapcsolatrendszer megerősítésének és a pozitív szomszédságpolitikának mint a regionális szintek középpontba állítása?
- Az elmúlt 20 év teljesítménye alapján a magyar nemzet államok szerint tagolt közösségeinek eredendően regionális adottságait nem lehet figyelmen kívül hagyni
- Magyarország és a kisebbségi magyar közösségek, a központi városok és „vidéki sivatagok” viszonyában új egyensúly teremtésére lenne mielőbb szükség
- Megállítható-e a szétfejlődés a magyarországi és a kisebbségi magyarság, a központi és határrégiók, a tömb- és a vegyes régiók közt?

